

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Західноукраїнський національний університет
Факультет фінансів та обліку
Кафедра обліку і оподаткування

ПАСЬ Назарій Вікторович

**Облікова політика установ державного сектору економіки / Accounting
policies of the public sector institutions**

спеціальність: 071 – Облік і оподаткування
освітньо-професійна програма – Облік і контроль в державному секторі
економіки
Кваліфікаційна робота

Виконав студент групи ОДСм-21
Н.В. Пась

Науковий керівник:
д.е.н., професор, В.М. Панасюк

Кваліфікаційну роботу
Допущено до захисту
«__» _____ 20__р.

Завідувач кафедри
_____ З.В. Задорожний

Тернопіль – 2024

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ УСТАНОВ ДЕРЖАВНОГО СЕКТОРУ	7
1.1. Сутність та особливості організації облікової політики установ державного сектору.....	7
1.2. Нормативно-правове регулювання облікової політики в установах державного сектору.....	14
РОЗДІЛ 2 ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ УСТАНОВ ДЕРЖАВНОГО СЕКТОРУ	20
2.1. Принципи, елементи та підходи до формування облікової політики в державних установах	20
2.2. Облікова політика і вплив на системи обліку та аналізу	27
РОЗДІЛ 3 ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ В УСТАНОВАХ ДЕРЖАВНОГО СЕКТОРУ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ	35
3.1 Удосконалення системи внутрішнього контролю облікової політики на основі використання інформаційних технологій.....	35
ВИСНОВКИ	44
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	48
ДОДАТКИ	

ВСТУП

Установи державного сектору мають важливе значення для забезпечення економічної стабільності в країні. Для досягнення прозорості у використанні ресурсів та підтримки бюджетної дисципліни необхідно розробляти ефективну облікову політику.

З огляду на зростаючі вимоги до публічної звітності та раціонального використання державних коштів, питання організації облікової політики набувають особливої важливості. Впровадження єдиних стандартів обліку, покращення нормативно-правової бази та інтеграція новітніх інформаційних технологій сприяють підвищенню якості фінансового контролю, зменшенню ризиків корупційних дій та зміцненню довіри громадськості до діяльності державних органів.

У контексті швидкого розвитку інформаційних систем та нових фінансових інструментів, дослідження облікової політики державних установ дозволяє не тільки виявити особливості її організації та формування, а й запропонувати можливі рішення наявних проблем, що стане основою для підвищення прозорості та ефективності управління в державному секторі.

Питання сутності та впливу облікової політики на введення бухгалтерського обліку, проведення аналізу та контролю висвітлювалися в працях вітчизняних вчених: В. А. Кулик, М. С. Пушкар, П. Є. Житний, А. Г. Загородній, Г. О. Партин, В. Оліховський, А. І. Крисоватий, В. М. Панасюк, І. В. Мельничук, Ф. Ф. Бутинець, В. А. Дерій, О. Шмигель, О. Цятковська, М. Я. Черній., О.В. Артюх, С.В. Свірко та інші.

Попри велику кількість наукових досліджень, присвячених сутності облікової політики бюджетних установ, її завданням, принципам, особливостям і проблемним аспектам формування, певні питання залишаються невирішеними. Тому необхідно провести більш глибоке дослідження щодо розробки облікової політики бюджетних установ, зокрема, визначити її

специфічні особливості та проблеми в процесі створення власної облікової політики.

Метою кваліфікаційної роботи є розробка теоретичних та практичних рекомендацій щодо вдосконалення облікової політики установ державного сектору для підвищення ефективності системи обліку, забезпечення прозорості та відповідності сучасним нормативно-правовим вимогам.

Для досягнення цієї мети в роботі поставлено такі **завдання**:

- розкрити сутність та особливості організації облікової політики установ державного сектору;
- дослідити нормативно-правову базу, що регулює облікову політику у державних установах;
- визначити принципи, елементи та підходи до формування облікової політики в державних установах;
- оцінити вплив облікової політики на функціонування систем обліку та аналізу в державних установах;
- запропонувати шляхи удосконалення системи внутрішнього контролю з використанням інформаційних технологій;
- розробити рекомендації щодо оптимізації облікової політики для підвищення її ефективності у державних установах.

Ці завдання дозволять комплексно дослідити облікову політику установ державного сектору та визначити практичні кроки для її вдосконалення.

Об'єктом дослідження є облікова політика установ державного сектору економіки.

Предметом дослідження є теоретичні, методологічні та організаційні аспекти формування та реалізації облікової політики в установах державного сектору.

Методологія дослідження. Методологічну основу дослідження складають наукові принципи сучасної економічної теорії, а також роботи українських та закордонних вчених і практиків у сфері бюджетного обліку, фінансового аналізу та контролю, що представлені в підручниках,

спеціалізований та періодичній літературі, а також матеріалах науково-практичних конференцій. Для вирішення поставлених завдань використано як загальнонаукові, так і спеціальні методи дослідження економічних явищ.

У роботі застосовуються різноманітні методи, серед яких спостереження, абстрагування, системний, комплексний, історичний і логічний підходи, а також індукція, дедукція, аналіз і синтез, експеримент та творчий пошук. Крім того, для аналізу наукової проблеми та вивчення досвіду вітчизняних і закордонних дослідників використовуються економіко-статистичні методи, зокрема порівняння, групування, таблицювання, графічне відображення та стандартизація показників досліджуваних явищ, а також економіко-логічні прийоми аналізу.

Інформаційною базою дослідження є законодавчо-нормативні акти та інструктивні документи, праці вітчизняних і закордонних вчених з питань облікової політики, спеціалізовані періодичні видання.

Апробація результатів дослідження. Окремі теоретичні аспекти та практичні результати дослідження були представлені на науково-практичній онлайн-конференції науковими тезами: «Оптимізація облікової політики бюджетних установ: виклики та шляхи їх подолання» (м. Тернопіль, 2024 р.).

Практичне значення роботи. Результати дослідження, а також конкретні пропозиції щодо покращення обліку, аналізу та контролю за фінансуванням і цільовим використанням бюджетних коштів у державному секторі, мають практичну цінність і можуть бути застосовані в реальній діяльності.

Структура кваліфікаційної роботи. Кваліфікаційна робота включає вступ, три розділи, висновки та рекомендації, а також список використаних джерел, що містить 52 найменування.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ УСТАНОВ ДЕРЖАВНОГО СЕКТОРУ

1.1. Сутність та особливості організації облікової політики установ державного сектору

На сьогоднішній день принципи облікової політики встановлюються під час оновлення нормативних актів з бухгалтерського обліку. Проте ці документи часто позбавлені чіткості й містять неоднозначні вимоги до облікових засад у різних регулятивних документах, що ускладнює їх практичне використання. Щоб подолати ці труднощі, варто конкретизувати визначення облікової політики та створити її класифікацію, зокрема для державних установ. Також важливо сформувати узагальнений підхід до принципів і вимог щодо формування облікової політики, спираючись на чинні та нові нормативні акти, щоб забезпечити послідовність та прозорість у застосуванні облікових правил.

Державні установи самостійно розробляють облікову політику, орієнтуючись на НП(С)БОДС та інші нормативно-правові документи, що регулюють бухгалтерський облік у бюджетній сфері. Відповідно до Методичних рекомендацій щодо облікової політики [17] для установ державного сектору, облікова політика має бути затверджена головним розпорядником бюджетних коштів, щоб забезпечити її відповідність загальним вимогам і нормативним стандартам.

Згідно із Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», «облікова політика» визначається «як сукупність принципів, методів і процедур, що підприємство використовує для організації бухгалтерського обліку, а також для підготовки та подання фінансової звітності» [36]. Це формулювання є універсальним і підходить для будь-яких суб'єктів господарювання. Проте для державних установ характерні певні особливості фінансово-господарської діяльності, які слід враховувати під час

створення облікової політики. Нормативні акти, що регулюють бухгалтерський облік у державному секторі, такі як НП(С)БОДС, також містять подібне тлумачення цього терміну.

Необхідно чітко розуміти сутність облікової політики як одного з ключових елементів системи бухгалтерського обліку в державних установах. Організація бухгалтерського обліку є основою, в рамках якої розробляється та реалізується облікова політика установи. Таким чином, організація бухгалтерського обліку має ширше значення, ніж сама облікова політика. Правильно організований облік допомагає ефективно вести бухгалтерію і покращує роботу установи. Це стається завдяки тому, що на основі точних і достовірних даних керівники можуть приймати більш обґрунтовані та ефективні управлінські рішення.

Економічна природа цього питання часто ставала об'єктом наукових досліджень у сфері економіки. Так, Кулик В. А. у своїх роботах описує «облікову політику як сукупність методів ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності, що застосовуються підприємством з метою інформаційної підтримки економічних рішень і забезпечення максимально достовірного відображення господарських операцій» [14].

Пушкар М. С. слушно підкреслює важливість суворого дотримання облікової політики, відзначаючи, що вона є своєрідною конституцією підприємства, що визначає права та обов'язки облікової системи у формуванні інформаційних ресурсів для менеджменту [40].

П. Є. Житний описує облікову політику як набір методів, що використовуються у бухгалтерському обліку, де сама облікова система служить інструментом для збору та представлення інформації про фінансове та майнове становище підприємства. Ці дані дозволяють як внутрішнім, так і зовнішнім користувачам отримати об'єктивне розуміння стану справ на підприємстві [27, с. 26–27].

Загородній А. та Партин Г., своєю чергою, розглядають облікову політику як важливий елемент фінансового менеджменту [30, с. 55]. В. Оліховський

розглядає облікову політику як важливий засіб для контролю над розміром податків, які сплачує підприємство, у контексті податкового планування [24, с. 178–179].

Крисоватий А. І., Панасюк В. М., Мельничук І. В. на основі ст. 1 Закону № 996-XIV, п. 5 МСБО 8 та п. 3 НП(С)БО 1 дають визначення облікової політики як «комплекс принципів, методів і процедур, які підприємство застосовує для ведення бухгалтерського обліку, складання та подання фінансової звітності» [12].

Ф. Ф. Бутинець зазначає, що «облікова політика підприємства – це не просто набір методів для ведення обліку, адаптованих до специфіки його діяльності, але й вибір методики, яка дає змогу використовувати різні підходи до відображення господарських операцій залежно від поставлених цілей» [2].

Дерій В. А. «пропонує розглядати облікову політику як право підприємства, офіційно затверджене ним і надане державою, самостійно обирати методи, форми та способи ведення бухгалтерського обліку. Цей вибір базується на цілях, особливостях діяльності підприємства та діючих правових нормах» [5].

Шмигель О. визначає «облікову політику як вибір організацією конкретних методів, форм і способів ведення бухгалтерського обліку, враховуючи встановлені правила, особливості її діяльності, організаційну структуру, технологічні аспекти, кваліфікацію бухгалтерського персоналу та рівень технічного оснащення бухгалтерії» [47].

О. Цятковська розглядає «облікову політику як набір методів і прийомів бухгалтерського обліку, що регулюються нормативними документами та враховують особливості діяльності підприємства» [43, с. 86].

Черній М.Я. зазначає, що «облікова політика становить собою сукупність принципів і правил, які встановлюють методичні та організаційні основи бухгалтерського обліку на підприємстві, з урахуванням чинних нормативних вимог на певний момент» [45, с. 383].

Після детального аналізу існуючих визначень «облікової політики» можна сформулювати таке: облікова політика – це офіційно встановлена система, яка визначає методи організації обліку в підприємстві, зокрема, вибір правил для оцінки та обліку капіталу, активів, витрат, зобов'язань, доходів та інших господарських операцій. Це все здійснюється відповідно до вимог нормативних актів та з урахуванням професійного підходу бухгалтера, з метою забезпечення точності та достовірності фінансової звітності.

Запропоноване визначення облікової політики є універсальним, оскільки підходить для використання в бухгалтерському, управлінському та податковому обліку. Воно не обмежене конкретними елементами облікової політики, адже ці елементи можуть змінюватися з часом. Окрім того, враховано суб'єктивний характер облікової політики, ступінь якого залежить від професійної оцінки бухгалтера. Це визначення уникнуло кількох проблем, які часто виникають у працях вітчизняних авторів. Зокрема, воно не змішує принципи і правила з варіантами обліку, не обмежує облікову політику лише вибором методів, а також враховує, що методи обліку стосуються не тільки окремих об'єктів, а й усієї системи обліку в цілому. Окрім того, воно не сприймає облікову політику як однозначно позитивне явище, а також визнає необхідність уточнення видів обліку, які постійно розвиваються та змінюються відповідно до нових вимог і стандартів [4].

Отже, на основі аналізу наукових підходів до визначення поняття «облікова політика» є змога зробити висновок, що це ключовий документ для кожної установи. У ньому описані основні методи, способи та прийоми ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності. Організація бухгалтерського обліку в державних установах залежить від впливу різноманітних внутрішніх і зовнішніх чинників, при цьому враховуються як загальні, так і унікальні особливості діяльності кожної установи.

Система та організація бухгалтерського обліку залежать від умов, у яких працюють державні установи. Відповідно, на формування моделі організації

бухгалтерського обліку здійснюють вплив різноманітні фактори, які можуть бути обов'язковими, рекомендованими або змінними.

Зазначимо, що формування облікової політики важливе і відповідальне завдання, адже саме завдяки «правилам», закріпленим у цьому документі, здійснюється бухгалтерський облік, забезпечуючи його ефективну та раціональну організацію. Основною метою будь-якої бюджетної установи є планування за кошторисом і складання звітності. Однак для досягнення дійсно високих результатів потрібно затвердити облікову політику, що охоплює всі можливі методи та способи ефективного управління для державної установи.

Відмінною рисою бюджетних установ, що відрізняє їх від інших суб'єктів господарювання, є обов'язок дотримуватися не лише загального законодавства, що регулює фінансову звітність та бухгалтерський облік, а й бюджетного законодавства, яке має пріоритет згідно з ч. 2 ст. 4 Бюджетного кодексу [3].

Облікову політику, що використовується суб'єктом державного сектору, відповідно до НП(С)БОДС 101 «Подання фінансової звітності», «затверджують в розпорядчому документі, де встановлюються методи обліку та оцінки, види сегментів та їх пріоритетність, а також процедури, що повинні застосовуватися суб'єктом державного сектору у випадках, якщо нормативно-правовий акт передбачає кілька варіантів. Державний суб'єкт зобов'язаний послідовно дотримуватися облікової політики, щоб забезпечити відповідність фінансової звітності вимогам національних стандартів бухгалтерського обліку для державного сектору» [19].

При розробці у бюджетній установі облікової політики виділяють етапи:

1. Аналіз основних факторів впливу, особливостей галузі, нормативної бази та наявної системи організації бухгалтерського обліку.
2. Ідентифікація об'єктів облікової політики, які охоплюють аспекти ведення та організації обліку.
3. Визначення відповідних елементів для кожного об'єкта з урахуванням специфіки роботи установи, включаючи методичні підходи, способи та процедури.

4. Підготовка документів, які закріплюють обрану облікову політику.

5. Впровадження та оновлення облікової політики, оцінка її відповідності сучасним умовам діяльності та контроль за її дотриманням у підвідомчих установах [41, с. 116–117].

Бюджетні установи відрізняються від комерційних підприємств низкою особливостей, що впливають на організацію їх бухгалтерського та загального обліку. По-перше, їхня діяльність не спрямована на отримання прибутку, а на забезпечення певних соціальних або адміністративних послуг для визначеної групи населення. Це пов'язано з тим, що бюджетні установи заздалегідь отримують фінансування, необхідне для їхньої роботи, із державного або місцевого бюджету, залежно від форми власності та підпорядкування..

Отже, бюджетні установи – це організації, які отримують фінансування з державного або місцевого бюджету, повністю або частково, і здійснюють витрати згідно з затвердженими планами (кошторисами).

Коли формується облікова політика у державній установі, то потрібно врахувати основні завдання, що ставляться перед нею (рис. 1.1.)

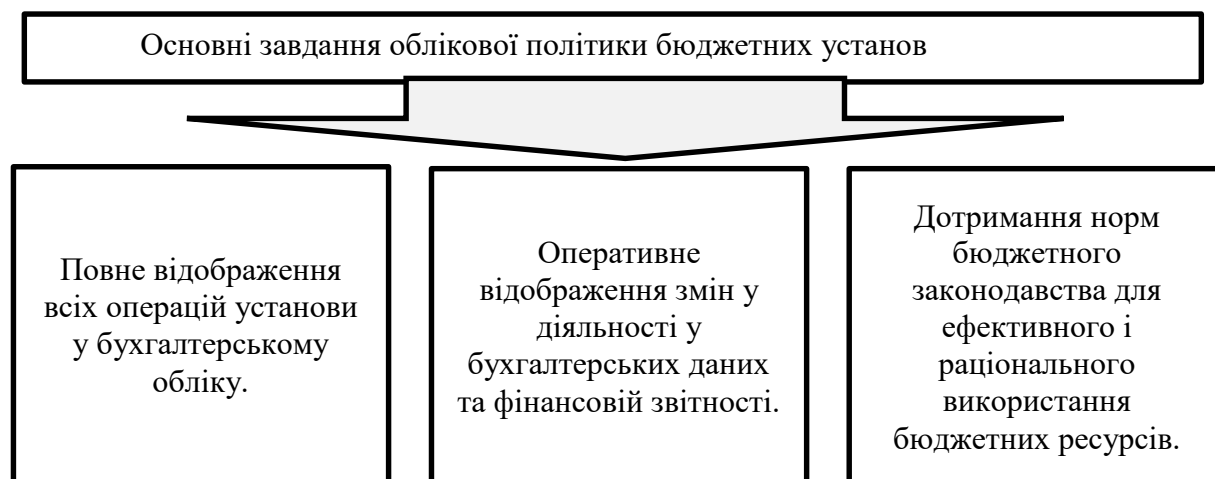

Рис. 1.1. Головні завдання облікової політики бюджетної установи
Примітка. Складено автором на основі [3; 12; 36]

Бухгалтерський облік у бюджетних установах має низку специфічних характеристик, зокрема:

– ведення обліку господарських операцій відповідно до статей бюджетної класифікації;

- окремий облік бюджетних коштів та власних надходжень;
- розподіл витрат за джерелами фінансування;
- фіксація як касових, так і фактичних витрат;
- контроль за виконанням кошторису витрат;
- забезпечення відповідності обліку та звітності нормативно-правовим вимогам;
- специфіка обліку, яка враховує галузь діяльності;
- заборона на попередню оплату за товари, послуги чи виконані роботи.

Державний контроль у методології бухгалтерського обліку гарантує його цілісність і єдність, дозволяє порівняти показники різних установ у межах однієї галузі, а також підвищує інформативність обліку, забезпечуючи отримання єдиних показників для контролю за виконанням кошторисів [1; 25]. Серед загальних характеристик організації бухгалтерського обліку виділяють:

- скоординованість і швидкий обмін інформацією між виконавцями та головним бухгалтером на рівні вищого управління;
- ефективне використання часу та ресурсів бухгалтером;
- організація облікового процесу в установі та своєчасне надання інформації керівництву.

Сучасна система бухгалтерського обліку в бюджетних установах має низку дискусійних моментів. До основних з них відносяться:

- одночасне використання двох методів нарахування – касового та фактичного – при обліку господарських операцій;
- немає єдиного підходу до визначення господарських операцій цільових фондів;
- звітність подається двічі: одну версію передають головному розпоряднику коштів, а іншу – органам казначейської служби, що призводить до повторення однакових даних [10, с. 64–66].

На основі проведеного аналізу слід константувати, що бухгалтерський облік у бюджетних установах є окремою системою, яка забезпечує надання необхідної інформації через свої показники та звітність для внутрішніх і

зовнішніх користувачів. Одним з основних складових цієї системи є облікова політика, яка встановлює методи та підходи до ведення обліку в установі. Проте на сьогодні є потреба в удосконаленні цієї політики, зокрема, щодо її відповідності міжнародним стандартам та впровадження сучасних інформаційних технологій, що сприятиме підвищенню ефективності та точності облікових процесів.

1.2. Нормативно-правове регулювання облікової політики в установах державного сектору

Під час повномасштабної війни з росією уряд України, зокрема Міністерство фінансів, продовжує впроваджувати зміни для модернізації системи бухгалтерського обліку в державному секторі. Ключовим елементом цієї роботи є оновлення нормативно-правових актів, які регламентують організацію бухгалтерії та підготовку фінансової звітності державними установами.

Одним із важливих напрямів для підвищення якості обліку й звітності в державному секторі України є впровадження міжнародних стандартів бухгалтерського обліку, розроблених відповідним комітетом Міжнародної федерації бухгалтерів. Ці стандарти створюють надійну основу для формування точних фінансових даних, необхідних для оптимального управління державними фінансами, а також сприяють розвитку більш комплексної та узгодженої фінансової політики.

Згідно з планом модернізації бухгалтерського обліку та фінансової звітності в державному секторі до 2025 року, започаткованим ще в 2007 році, Міністерство фінансів України впровадило низку ініціатив для покращення облікових процесів у державних установах. Одним із важливих етапів цієї реформи стало розроблення та впровадження національних стандартів бухгалтерського обліку в державному секторі (НП(С)БОДС), що є обов'язковими для виконання відповідно до вимог Бюджетного кодексу

України [3] та Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [36].

У системі бухгалтерського обліку облікова політика виступає ключовим компонентом, яка повинна забезпечувати надійну організаційно-методичну основу для виконання усіх облікових завдань. Власники підприємства мають приділяти увагу не тільки загальній організації бухгалтерії, але й розробці облікової політики, оскільки саме через неї реалізується в їх обліковій сфері. Формування та впровадження облікової політики – важливий інструмент, який дозволяє ефективно організувати бухгалтерський облік та задовольняти інформаційні потреби власників щодо управління активами. Це дає змогу не лише контролювати фінансові потоки, але й прийняти обґрунтовані управлінські рішення опираючись на точні дані про фінансовий стан підприємства.

Визначення меж, в яких здійснюється бухгалтерський облік і підготовка фінзвітності, та їх закріплення у законодавчих актах, є частиною державної політики в сфері обліку. Облікова політика формується в залежності від потреб, що виникають у різних групах користувачів інформації бухгалтерського обліку. Вона безпосередньо впливає на ефективність управління обліковими процесами, фінансово-господарською діяльністю підприємства, а також на визначення напрямків його розвитку в майбутньому.

Зокрема, Бюджетний кодекс України в статтях 43, 56 та 58 описує порядок ведення бухгалтерського обліку та підготовки фінансової звітності для органів Державної казначейської служби та бюджетних установ. Цей процес має відповідати вимогам Міністерства фінансів України, а також, НП(С)БОДС та іншим нормативним актам, які регулюють бухгалтерський облік в бюджетній сфері.

Коли розробляється облікова політика у бюджетній установі, особливу увагу необхідно приділяти законодавчим актам та нормативним документам, які регулюють бухгалтерський облік на трьох основних рівнях: законодавчому,

нормативно-методичному та локальному. Ці документи мають значний вплив на формування структури облікової політики (рис. 1.2).

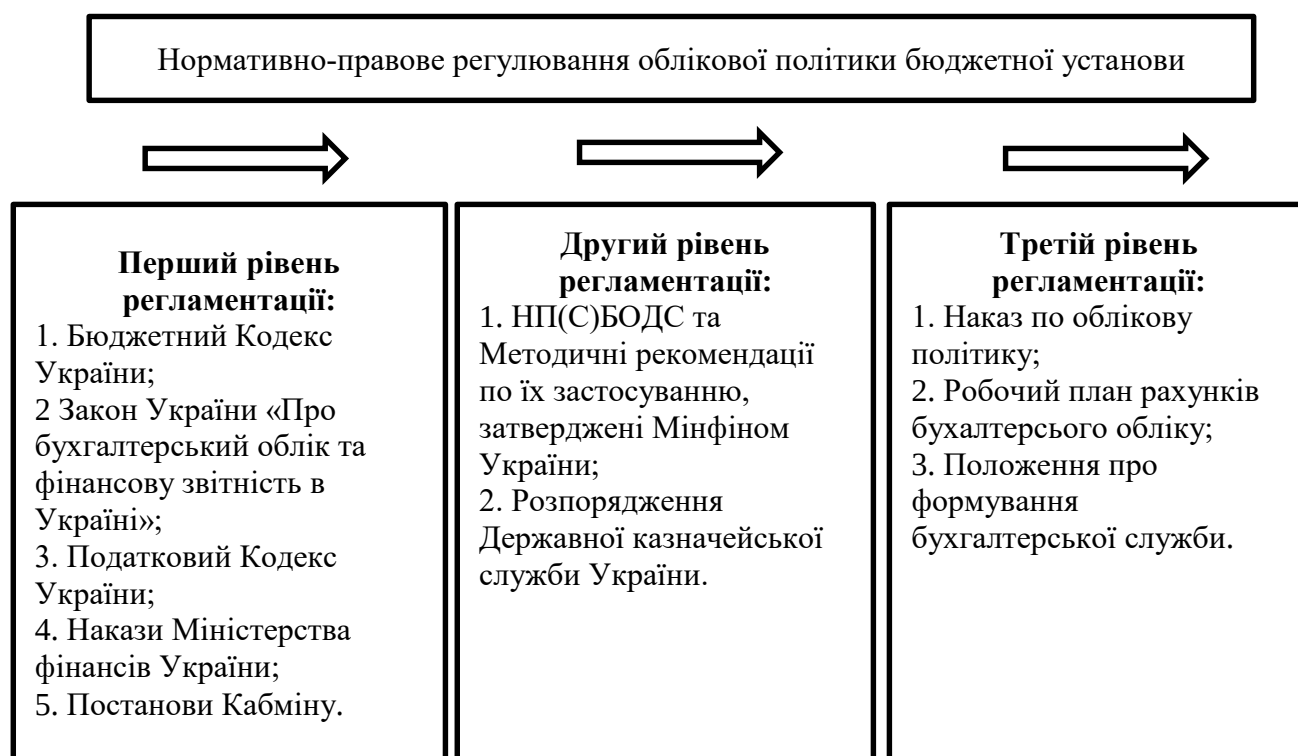

Рис. 1.2. Нормативно-правове регулювання облікової політики бюджетної установи

Примітка. Складено автором на основі [3; 31; 36]

Основу бухгалтерського обліку становлять ключові нормативні акти, прийняті законодавчим органом України, що визначають правові основи функціонування підприємств різних форм власності. Можна виділити серед них: Конституцію України, Господарський та Цивільний кодекси, Трудовий кодекс, Кодекс про адміністративні правопорушення та Податковий кодекс.

Особливу важливість має Бюджетний кодекс України [3], який регулює порядок складання, обговорення, затвердження і виконання бюджетів, а також звітування про їх виконання і контроль за дотриманням бюджетного законодавства. Крім того, цей кодекс встановлює правові засади для створення та погашення боргів на рівні держави та місцевих органів влади. Потрібно згадати також ЗУ «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 р. №996-XIV [36], який встановлює правові основи регулювання,

ведення та організації бухгалтерського обліку та формування фінзвітності в Україні.

Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» було оновлено, зокрема введено поняття «національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку в державному секторі». Окрім цього, в документі було чітко визначено, що його дія поширюється на операції, що здійснюються в процесі виконання державного та місцевих бюджетів, а також на складання фінансової звітності за їх виконання, з урахуванням вимог бюджетного законодавства.

До середнього рівня нормативного регулювання входять акти, що встановлюють методику обліку активів, зобов'язань і господарських операцій в установах державного сектору.

Методичні основи обліку для бюджетних установ закріплені в національних стандартах бухгалтерського обліку в державному секторі, які розроблені з урахуванням міжнародних практик. Аналіз цих стандартів виявляє значну подібність з обліковими методами, що застосовуються в недержавному секторі, що свідчить про поступову уніфікацію облікової політики в усіх секторах економіки і наближення до міжнародних стандартів. Розширення методичних підходів до бухгалтерського обліку в державних установах досягається завдяки впровадженню відповідних методичних рекомендацій.

Аналіз Плану заходів з модернізації бухгалтерського обліку та фінансової звітності в державному секторі до 2025 року [39] вказує на необхідність виконання ряду ключових завдань, для успішної реалізації яких потрібен обережний підхід, оскільки їх виконання матиме великий вплив на загальну ефективність модернізації бухгалтерського обліку та фінансової звітності в державному секторі України. До цих заходів можна віднести:

- вдосконалення нормативно-правового регулювання бухгалтерського обліку та фінансової звітності включає кілька ключових кроків: переклад Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку для державного сектору (МСБОДС) на українську мову для впровадження їх у національні стандарти

(НП(С)БОДС); розробка національних стандартів бухгалтерського обліку на основі МСБОДС; актуалізація НП(С)БОДС у зв'язку з оновленнями міжнародних стандартів та змінами в національному законодавстві; підготовка методичних рекомендацій для застосування НП(С)БОДС;

– покращення прозорості та якості фінансової звітності: регулярна публікація річної та консолідованої звітності (постійно з другого кварталу 2019 р.); впровадження внутрішнього контролю за веденням обліку та складанням звітності (завершення заплановано до 2025 р.);

– розробка та впровадження інформаційно-аналітичної системи для ведення бухгалтерії та підготовки фінансової звітності в державних установах передбачає створення ефективної платформи для автоматизації процесів обліку та забезпечення точності фінансової звітності.

Розглянемо детальніше внесені зміни до національних стандартів, які набудуть чинності з 1 січня 2025 року:

1. Зміни до НП(С)БОДС 122 «Нематеріальні активи» [21], внесені наказом №338 [38], були спрямовані на приведення стандарту у відповідність до Міжнародного стандарту бухгалтерського обліку для державного сектору та врахування специфіки національного законодавства. Серед основних змін – введення нового визначення «амортизації», розширення критеріїв визнання нематеріальних активів та перегляд методології оцінки активів, отриманих за операціями обміну.

Зокрема, для нематеріальних активів, отриманих через обмін, початкову вартість визначають за справедливою вартістю, а не за залишковою вартістю переданих активів. Також додано вимогу переглядати строк корисного використання, ліквідаційну вартість і метод амортизації активів наприкінці року. Для нематеріальних активів з невизначеним строком корисного використання запроваджено нові вимоги щодо їх оцінки.

Зміни також передбачають розширення інформації, що має бути розкрита в примітках до фінансових звітів, зокрема щодо причин оцінки строку корисного використання нематеріальних активів як невизначеного. Усі ці

нововведення спрямовані на підвищення прозорості фінансової звітності та покращення обліку нематеріальних активів в державному секторі.

2. Наказом №329 [37] внесені зміни до НП(С)БОДС 129 «Інвестиційна нерухомість» [20] спрямовані на гармонізацію з міжнародними стандартами бухгалтерського обліку та врахуванням національних особливостей. Зокрема, були уточнені визначення термінів «інвестиційна нерухомість» та «операційна нерухомість», розширено перелік нерухомості, що не вважається інвестиційною, а також визначено порядок оцінки цієї нерухомості за справедливою вартістю. Оновлено методи первісного визнання та оцінки інвестиційної нерухомості, отриманої в результаті обміну, а також визначено правила переведення нерухомості з одного класу в інший.

Однією з ключових змін є вимога відображення вартості інвестиційної нерухомості на дату її переведення, а також врахування доходів або витрат від зміни її справедливої вартості. Крім того, посилено вимоги щодо розкриття інформації про інвестиційну нерухомість у фінансових звітах, що дозволяє покращити прозорість і зрозумілість бухгалтерського обліку.

Загалом, ці зміни забезпечують більш точне відображення операцій з інвестиційною нерухомістю в обліку бюджетних установ, що сприятиме більш ефективному управлінню та звітності в державному секторі.

Невідповідність нормативно-правових актів, що регулюють облікову політику підприємств, викликає низку проблем, які стають на заваді правильному формуванню цієї політики. Однією з основних труднощів є відсутність чітких інструкцій щодо застосування різних методів обліку для окремих активів, а також недолік інформації про їхні переваги та недоліки. Це ускладнює прийняття обґрунтованих рішень, оскільки не завжди зрозуміло, як різні підходи до оцінки активів можуть вплинути на фінансові результати та вартість майна підприємства, а також на ухвалення управлінських рішень.

РОЗДІЛ 2

ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ УСТАНОВ ДЕРЖАВНОГО СЕКТОРУ

2.1. Принципи, елементи та підходи до формування облікової політики в державних установах

У кваліфікаційній роботі розглянемо організацію облікової політики на основі Камінь-Каширської міської ради.

Визначення принципів і методів бухгалтерського обліку є важливим і детальним процесом, що потребує високої кваліфікації бухгалтера та використання його професійного досвіду. Це зумовлено тим, що зміст відповідних нормативних документів має відповідати не тільки вимогам НП(С)БОДС, але й загальним стандартам, встановленим головним розпорядником бюджетних коштів.

Камінь-Каширська міська рада при розробці облікової політики орієнтується на принципи, визначені в НП(С)БОДС 101 «Подання фінансової звітності» (рис. 2.1).

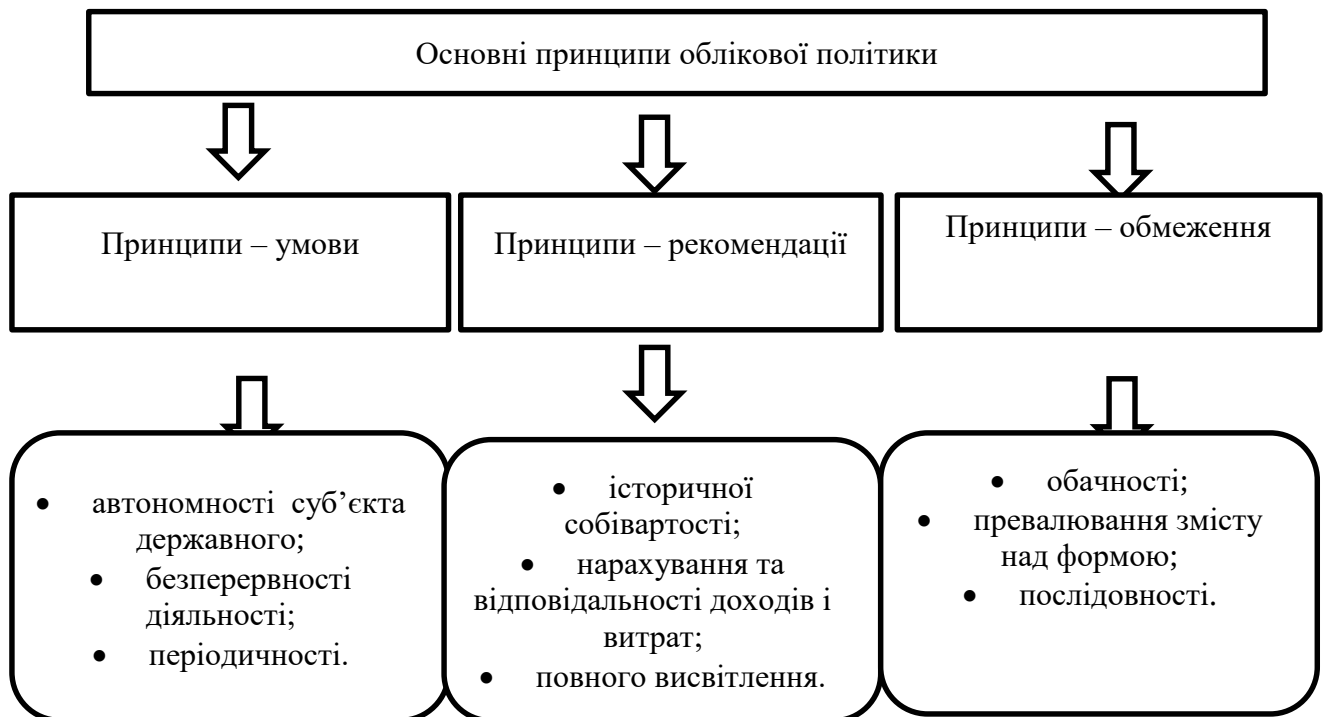

Рис. 2.1. Принципи облікової політики Камінь-Каширської міської ради

Примітка. Складено автором на основі [3; 36]

Розглянемо їх більш детально:

- автономність – кожен об'єкт державного сектору розглядається як окремий елемент з урахуванням його специфічних характеристик;
- превалювання суті – операції обліковуються згідно з їх економічним змістом, а не лише формальними аспектами;
- історична вартість – активи оцінюються на основі витрат, понесених на їх придбання чи створення;
- принцип безперервності полягає в тому, що оцінка активів та зобов'язань здійснюється з припущенням, що організація продовжить свою діяльність і в майбутньому.;
- визнання доходів і витрат – операції відображаються у момент їх фактичного виникнення, незалежно від часу проведення грошових розрахунків;
- періодичність – діяльність поділяється на чітко визначені періоди для систематичного обліку;
- обачність – методи оцінки застосовуються так, щоб уникнути завищення вартості активів чи доходів і зниження витрат чи зобов'язань;
- повне висвітлення – всі важливі фінансові операції мають бути повно і чітко відображені у фінансовій документації;
- послідовність – обрані принципи і методи обліку повинні застосовуватись без змін протягом певного часу для забезпечення стабільності і надійності результатів.

Розробка облікової політики для Камінь-Каширської міської ради повинна враховувати специфіку її роботи. Зокрема, вона має забезпечити належний контроль за діяльністю ради і ефективне використання бюджетних коштів.

Оскільки міська рада є основним органом місцевого самоврядування, облікова політика повинна бути побудована з урахуванням її організаційної структури, особливостей економічної діяльності та джерел фінансування.

При розробці облікової політики для бюджетних установ, зокрема для Камінь-Каширської міської ради, слід враховувати обмеження, які накладають

чинні нормативні акти. Це стосується таких аспектів, як оцінка активів, методи нарахування амортизації та вибір облікових реєстрів. Головний бухгалтер, що відповідає за формулювання цієї політики, не має змоги обирати альтернативні варіанти, оскільки деякі аспекти регулюються Інструкціями Державного Казначейства України та Мінфіну, і їх необхідно строго виконувати.

Нині спостерігається зростаюча потреба в розробці облікової політики для бюджетних установ, адже вони часто мають численні централізовані бухгалтерії, які підпорядковуються вищим органам управління.

Розробка облікової політики є важливим і складним процесом, який потребує значних витрат часу та ресурсів. Це обумовлено тим, що не існує єдиного стандартного шаблону для створення такого документа, оскільки кожна організація повинна враховувати особливості своєї діяльності, вимоги законодавства та фінансові обмеження. Створення облікової політики передбачає вибір відповідних правил, методів і процедур бухгалтерського обліку, які забезпечують точність і надійність фінансової звітності [42].

Основою облікової політики є система принципів, що визначають правила організації обліку та є основою для бухгалтерської діяльності. Однак труднощі виникають через те, що ці принципи часто тлумачаться по-різному. Внаслідок цього окремі питання не завжди мають однозначні відповіді, що може призвести до розбіжностей у підходах до формування політики обліку.

Перелік питань, показаний на рис. 2.2, визначається в розпорядчому документі при виборі складових облікової політики.

Рис. 2.2. Основні елементи, що відображені у змісті облікової політики

Примітка. Складено автором на основі [27; 34]

Згідно з НП(С)БОДС 123 [22], для обліку запасів використовуються два ключові елементи: «найменування» та «однорідна група». Бухгалтер має право вибирати підхід, що найбільше відповідає особливостям діяльності установи.

Крім того, збереження запасів має бути організовано через відповідальних осіб, які документально призначаються та несуть повну матеріальну відповідальність за ці ресурси.

Установа, що фінансується з державного або місцевого бюджету, має можливість використовувати один із трьох методів для оцінки вибуття запасів: 1) визначення собівартості конкретної одиниці запасів, 2) розрахунок середньозваженої собівартості, або 3) метод оцінки за собівартістю перших за часом надходження запасів.

Щодо транспортно-заготівельних витрат, вони можуть обліковуватися або на окремому субрахунку, або ж через аналітичні субрахунки, що зазвичай організовуються за групами чи підгрупами запасів. Далі розглянемо більш детально загальні положення кожного елемента облікової політики.

Принципи визнання доходів, що стосуються необмінних операцій і надання послуг, мають відповідати вимогам НП(С)БОДС 124 «Доходи». Калькуляція виробничої собівартості продукції, робіт або послуг визначається органом, що має вищий рівень у відносинах з бюджетною установою, з урахуванням особливостей конкретної галузі.

Якщо бюджетна установа встановлює інші строки корисного використання засобів, які відрізняються від тих, що вказані у додатках до Методичних рекомендацій [17], ці зміни повинні бути зафіксовані з відповідним обґрунтуванням.

Бухгалтер бюджетної установи визначає період нарахування амортизації відповідно до вимог законодавства: щоквартально або один раз на рік.

Необхідно вказати ліквідаційну вартість основних засобів (навіть якщо вона не завжди зазначається у розпорядчому документі), або надати пояснення її відсутності (у цьому випадку ліквідаційна вартість встановлюється на рівні нуля).

Переоцінка основних засобів повинна бути узгоджена з установою вищого рівня. Процедура переоцінки відповідає правилам, подібним до тих, що використовуються у комерційних підприємствах.

Якщо формуються додатки до наказу про облікову політику, до них зазвичай можуть подаватися:

- план субрахунків, який використовує установа, має включати лише ті субрахунки, які фактично застосовуються у її господарській діяльності.
- введення нових аналітичних рахунків, що деталізують облік державної установи.

Установи державного сектору застосовують винятково ту кореспонденцію субрахунків, яка безпосередньо пов'язана з її господарською діяльністю [9; 35].

Розглянуті аспекти облікової політики повинні стати основою для розробки та впровадження організаційно-розпорядчого документа, що регламентує облікову політику, тобто наказу, який затверджується керівником установи. Важливо зазначити, що законодавство не визначає конкретної типової форми для такого документа.

Зазвичай, це наказ, що розробляється з дотриманням принципу послідовності – тобто постійного застосування обраної підприємством політики протягом тривалого періоду.

Облікову політику також можна оформити у вигляді положення, яке затверджується відповідним наказом. Альтернативні варіанти документального оформлення облікової політики підприємства представлені в таблиці 2.1.

Документальне оформлення облікової політики неможливе без проектних матеріалів з організації бухгалтерського обліку (графіки документообігу, посадові інструкції тощо). Проте підприємство може змінювати облікову політику в будь-який час протягом звітного року, зокрема при необхідності уточнення окремих її положень. Це може стосуватися зміни ліміту готівкових розрахунків, термінів подання звітності, коригувань, що вносяться до чинних

законодавчих та нормативних актів, значних змін у умовах діяльності підприємства чи інших важливих факторів.

Таблиця 2.1

Документальне оформлення облікової політики підприємства

Наказ про облікову політику	Документ, затверджений керівником підприємства або підрозділу, що визначає основи організації обліку та внутрішнього контролю згідно з принципом одноосібного керівництва.
Положення про облікову політику	Документ, який встановлює систему взаємопов'язаних норм і правил для організації обліку та внутрішнього контролю на підприємстві.
Організаційно-розпорядчі документи	Внутрішні положення, інструкції, стандарти чи рішення, що регулюють ведення обліку або вирішення конкретних господарських питань.
Інша внутрішня документація	Графіки документообігу, робочий план рахунків, посадові інструкції для бухгалтерів, проекти автоматизованих облікових систем тощо.

Примітка. Складено автором на основі [15; 16; 32]

При формуванні облікової політики в бюджетних установах ключовим є забезпечення правильного та ефективного використання коштів, отриманих з державного або місцевого бюджету. Тому, науковці виділяють низку не вирішених проблемних питань, серед яких зокрема:

- правильний вибір форми бухгалтерського обліку, який критичний для бюджетної установи, оскільки він сприяє ефективному управлінню обліковими процесами та загальній діяльності державної установи;
- розподіл функціональних обов'язків серед працівників бухгалтерії забезпечує ефективне виконання їхніх завдань через чітке визначення повноважень та відповідальності;
- визначення посадових осіб, які мають право підписувати первинні документи, є важливим питанням у бухгалтерії. В наказі повинні бути вказані не лише посади, а й конкретні особи, які мають це право;
- затвердження графіку документообігу – для забезпечення оптимального проходження первинних документів між підрозділами установи, що не тільки покращує бухгалтерський облік, а й виконує функцію контролю;
- створення постійно діючих комісій – необхідне для покладання функцій, таких як прийняття в експлуатацію необоротних активів або списання матеріальних цінностей;

- складання плану проведення інвентаризацій – функція контролю обліку, що дозволяє визначити кількість резервів та слабкі місця їх збереження;
- терміни подання звітності визначаються в залежності від виду бюджетної звітності і повинні відповідати загальним вимогам для фінансової звітності, а також враховувати положення Бюджетного кодексу;
- спеціальні правила ведення обліку, визначені головним розпорядником, повинні бути чітко прописані в обліковій політиці, щоб запобігти помилкам в облікових процесах;
- розробка власного плану рахунків забезпечує чіткість і прозорість облікових операцій, а також дозволяє більш детально групувати дані, що дає змогу точніше відображати економічний зміст операцій [48; 49].

Облікова політика охоплює не тільки питання господарської діяльності, а й аспекти фінансового управління бюджетною установою. Після того, як політика сформована, вона повинна набрати нормативного статусу через затвердження у вигляді Наказу. Якщо розробку облікової політики проводить головний бухгалтер, то остаточне затвердження має здійснювати керівник установи до завершення поточного року, а документ вступає в силу з 1 січня наступного року.

В останній час при створенні та впровадженні облікової політики в бюджетних установах виникають численні труднощі. Головні з них полягають у тому, що багато установ не використовують усі переваги облікової політики в повному обсязі.

Це пов'язано з тим, що її ретельне формування потребує значного часу, оскільки бухгалтер має детально пояснити всі аспекти. До того ж, затвердження політики вимагає погодження з головним розпорядником коштів, що також затягує процес. Як результат, багато установ використовують застарілі варіанти облікової політики, затверджені в попередні роки, що не є ефективним, оскільки їх зміст може не відповідати сучасним стратегічним цілям, визначеним керівництвом.

2.2. Облікова політика і вплив на системи обліку та аналізу

Розглянемо більш детально вплив Положення про облікову політику Камінь-Каширської міської ради (Додаток А) на організацію бухгалтерського обліку.

Цей документ визначає методи оцінки, процедури обліку та підходи, які використовуються міською радою для ведення бухгалтерського обліку, складання та подання фінансової й бюджетної звітності. Вони охоплюють випадки, не передбачені національними стандартами бухгалтерського обліку в державному секторі або ті, що мають кілька варіантів застосування. Крім того, в ньому зазначаються строки корисного використання різних груп основних засобів і нематеріальних активів.

Основний звітний період – календарний рік, а проміжними обліковими періодами – місяці та квартали. Звітність за цими періодами складається шляхом нарощування підсумків з початку року, включаючи баланс та звіт про виконання кошторису доходів і видатків. Бухгалтерський облік та складання фінансової звітності використовує єдину грошову одиницю – національна валюта України, з використанням гривень та копійок.

Облік у Камінь-Каширській міській раді ведеться за меморіально-ордерною системою для фіксації господарських операцій та запасів у облікових регістрах, при цьому інформація зберігається як в електронному вигляді, так і на паперових носіях.

Погосподарський облік у Камінь-Каширській міській раді здійснюється у паперовій формі та за допомогою програмного забезпечення «Погосподарський облік».

Матеріально відповідальні особи в місцях зберігання запасів реєструють їх рух у книзі складського обліку, де фіксують найменування, номенклатурні номери та кількість товарів. Щокварталу на дату балансу фахівець відділу фінансово-господарського забезпечення райдержадміністрації, відповідальний

за облік запасів, проводить перевірку фактичної наявності запасів, порівнюючи їх з даними книги та бухгалтерського обліку.

Облік запасів регулюється Національним положенням (стандартом) бухгалтерського обліку в державному секторі 123 «Запаси», затвердженим наказом Міністерства фінансів України від 12.10.2010 №1202, а також Методичними рекомендаціями з бухгалтерського обліку запасів для суб'єктів державного сектору, які були затверджені наказом Мінфіну від 23.01.2015 №11.

У табл. 2.2 наведено приклади бухгалтерських проводок, що стосуються оприбуткування запасів в Камінь-Каширській міській раді.

Таблиця 2.2

Бухгалтерський облік оприбуткування запасів в Камінь-Каширській міській раді

Вид господарської операції	Кореспонденція рахунків		Сума, грн
Придбання сировини за умовами попередньої оплати			
Перераховано постачальнику кошти з реєстраційного рахунку	Дт 2113	Кт 2313	180,00
Отримано та оприбутковано сировину	Дт 1517	Кт 2113	180,00
Віднесено на витрати послуги сторонньої організації з транспортування сировини, включаючи суму ПДВ	Дт 1519	Кт 6211	36,00
Оплачено транспортування з реєстраційного рахунку	Дт 6211	Кт 2313	36,00
Закупівля сировини з оплатою після отримання			
Сировину отримано та оприбутковано	Дт 1517	Кт 6211	150,00
Відображено податковий кредит	Дт 6311	Кт 6211	30,00
Постачальнику перераховано суму з реєстраційного рахунку	Дт 6311	Кт 2313	180,00
Віднесено на витрати послуги сторонньої організації з транспортування сировини без ПДВ	Дт 1519	Кт 6211	30,00
Відображено заборгованість постачальнику за податковим кредитом з ПДВ	Дт 6311	Кт 6211	6,00
Оплачено транспортування з реєстраційного рахунку	Дт 6211	Кт 2313	36,00
Оприбуткування залишків			
Оприбутковано виявлені надлишки сировини та матеріалів, відображено збільшення фінансування	Дт 1517	Кт 7211	150,00
Отримання матеріальних цінностей безоплатно			
Отримання сировини без оплати (нарахування доходу від безоплатного отримання сировини)	Дт 1517	Кт 7511	150,00

Примітка. Складено автором самостійно

Облік операцій з вибуттям та переміщенням продуктів харчування здійснюється за допомогою форми Зведення накопичувальних відомостей (ф. 411, бюджет), яка вимагає використання меморіального ордеру 12.

Що стосується переміщення і вибуття інших запасів, крім продуктів харчування та малоцінних предметів, ці операції обліковуються в Накопичувальній відомості витрачання матеріалів за меморіальним ордером 13.

Підсумкові дані за субрахунками на основі меморіальних ордерів заносяться до книги «Журнал-головна» ф. 308 (бюджет).

У табл. 2.3 наведено приклади бухгалтерських проводок, що стосуються вибуття запасів.

Таблиця 2.3

Бухгалтерський облік вибуття запасів в Камінь-Каширській міській раді

Вид господарської операції	Кореспонденція рахунків		Сума, грн
1	2		3
Списання запасів на витрати, пов'язані з виконанням бюджетних програм			
Матеріали списані на виконання бюджетних програм	Дт 8013	Кт 1517	600,00
Матеріальні витрати віднесені на фінансовий результат виконання кошторису за звітний період	Дт 5511	Кт 8013	600,00
Списання запасів на витрати розпорядників бюджетних коштів здійснюється для виготовлення продукції, надання послуг або виконання робіт.			
Списано матеріали на виготовлення продукції (надання послуг, виконання робіт)	Дт 8113	Кт 1517	600,00
Також проводять проводку	Дт 1611 Дт 1613	Кт 8113	600,00
Відображення нестач (за рахунок установи)			
Списання МШП, виявлених під час інвентаризації нестач і втрат	Дт 8013 Дт 8113	Кт 1517	150,00
У разі, якщо винні особи не були визначені, на позабалансовому рахунку фіксується сума нестачі матеріальних цінностей	073	Кт 6211	150,00
Відображення нестач (за рахунок винного)			
Нарахована сума відшкодування, яку має сплатити винна особа, визначена суб'єктом оціночної діяльності.			600,00
Відображена заборгованість винної особи на суму витрат на відновлення (придбання) запасів, виявлених як нестача	Дт 2115	Кт 7111	100,00
Відображена заборгованість винної особи на суму перевищення оціночної вартості над вартістю відновлення, яку необхідно перерахувати до внесеної винною особою суми до каси відповідного бюджету	Дт 2115	Кт 6312	500,00
Оплачено транспортування з реєстраційного рахунку	Дт 2211	Кт 2115	600,00
Здано готівку на казначейський рахунок	Дт 2313	Кт 2211	600

Продовження таблиці 2.3

1	2		3
Дохід віднесено на фінансовий результат виконання кошторису за звітний період	Дт 7111	Кт 5511	100
Перераховано до відповідного бюджету суму, що перевищує відшкодування нестачі над відновлювальною вартістю	Дт 6312	Кт 2313	500
Списано суму нестач з позабалансового рахунку через її відшкодування		073	100
Облік передачі в експлуатацію малоцінних і швидкозношуваних предметів			
Передано із складу МШП	Дт 8013	Кт 1812	600,00

Примітка. Складено автором самостійно

Вартість МШП, після введення їх в експлуатацію, виводиться з активів (списується з балансу), після чого організовується облік цих предметів (крім канцелярських товарів) за місцями їх використання та відповідальними особами протягом усього періоду їх використання.

Операції з вибуття та переміщення цих предметів фіксуються в Накопичувальній відомості про їх вибуття та переміщення (ф 439 – меморіальний ордер 10)..

Транспортно-заготівельні витрати обліковуються на окремому аналітичному рахунку для кожної групи запасів, якщо ці витрати пов'язані з доставкою кількох видів запасів.

Амортизація нараховується щорічно, станом на дату складання балансу. Вона проводиться протягом усього строку корисного використання основних засобів після їх зарахування на баланс.

Процес нарахування амортизації тимчасово припиняється під час реконструкції, модернізації, добудови, дообладнання або консервації об'єкта. У разі виявлення зменшення корисності основного засобу амортизація нараховується з урахуванням новообчисленого строку корисного використання. Амортизація розраховується відповідно до термінів, зазначених у Положенні про облікову політику для основних засобів та нематеріальних активів.

Після того, як основні засоби вводяться в експлуатацію, вони стають активами. До цього часу витрати на їх придбання або створення обліковуються як капітальні інвестиції на окремих субрахунках: 1311 – для основних засобів, 1312 – для інших необоротних матеріальних активів.

У 2024 році в Камінь-Каширській міській раді для обліку витрат на придбання чи створення основних засобів також використовуються субрахунки 2113 або 6211, що відображається у меморіальних ордерах:

- № 4 «Накопичувальна відомість за розрахунками з дебіторами», коли оплата за товари чи послуги здійснюється до їх отримання;
- № 6 «Накопичувальна відомість за розрахунками з кредиторами», коли товари чи послуги отримуються до здійснення оплати (табл.. 2.4).

Таблиця 2.4

Бухгалтерський облік капітальних інвестицій в Камінь-Каширській міській раді

Зміст операції	Кореспонденція рахунків	
Отримано цільове фінансування для закупівлі основних засобів	Дт 2313	Кт 54
Придбано обладнання, необхідне для встановлення основних засобів	Дт 1513	Кт 2113, 6211
Відображено податковий кредит з ПДВ	Дт 6311	Кт 1533
Передано обладнання для монтажу	Дт 1533	Кт 1513
Придбано необоротні активи для подальшого введення в експлуатацію (за первісною вартістю)	Дт 1311, 1312	Кт 2113, 6211
Відображено податковий кредит з ПДВ на придбані необоротні активи	Дт 6311	Кт 1533
Відображено витрати на будівельно-монтажні роботи, які пов'язані з встановленням основних засобів	Дт 1513	Кт 2113, 6211
Відображено податковий кредит з ПДВ на витрати будівельно-монтажних робіт	Дт 6311	Кт 1533
Введено в експлуатацію основні засоби після монтажу	Дт 101	Кт 1513
Відображено податковий кредит з ПДВ на витрати транспортування основних засобів	Дт 6311	Кт 1533

Примітка. Складено автором самостійно

Облік основних засобів після їх визнання активами ведеться за їх первісною вартістю. В Камінь-Каширській міській раді ці об'єкти обліковуються на рахунку 10 «Основні засоби», з використанням таких субрахунків: 101 для основних засобів та інвестиційної нерухомості, що належать розпорядникам бюджетних коштів, та 102 для основних засобів і інвестиційної нерухомості державних цільових фондів.

Основні бухгалтерські проводки для обліку введення в експлуатацію основних засобів виглядають наступним чином:

- введення в експлуатацію необоротного активу з первісною вартістю, що дорівнює сумі капітальних інвестицій – Дт10, 11 – Кт 1311, 1312;
- зменшення суми цільового фінансування та збільшення власного капіталу на суму первісної вартості необоротного активу, введеного в експлуатацію – Дт54 - Кт51.

Коли необоротні активи ліквідуються або виявляється їх нестача, вони підлягають списанню, що призводить до завершення їх обліку. Процес вибуття та списання основних засобів фіксується у меморіальному ордері № 9 «Накопичувальна відомість про вибуття та переміщення необоротних активів». Для здійснення цих операцій використовуються відповідні первинні документи:

- « – Акт приймання-передачі основних засобів.
- Акт списання основних засобів (у разі часткової ліквідації).
- Акт списання транспортних засобів.
- Акт списання вилучених документів з бібліотечного фонду тощо» [3].

Заробітна плата працівників бюджетної установи нараховується відповідно до Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку в державному секторі 132 «Виплати працівникам», затвердженого Міністерством фінансів України, а також на основі колективного договору між адміністрацією і профспілковою організацією Камінь-Каширської райдержадміністрації та інших нормативно-правових актів. Нарахування проводиться згідно з даними табелю обліку робочого часу.

Суми нарахованої заробітної плати та відрахувань, на основі розрахункових (розрахунково-платіжних) відомостей, відображаються у «Меморіальному ордері № 5». Зведені записи організовуються за відповідними кодами функціональної класифікації видатків та типами коштів спеціального фонду.

У бухгалтерському обліку нарахування заробітної плати відображається на кредиті субрахунку 6511 у кореспонденції з дебетом субрахунків витрат 8011 або 8111 «Витрати на оплату праці», в залежності від джерела фінансування (бюджетні чи власні кошти).

У табл. 2.5 наведено основні бухгалтерські проводки, пов'язані із заробітною платою.

Таблиця 2.5

Бухгалтерський облік заробітної плати в Камінь-Каширській міській раді

Вид господарської операції	Кореспонденція рахунків	
	Дт	Кт
Нараховано заробітну плату, премії, відпускні	Дт 8011	Кт 6511
Нараховано працівникові допомогу з тимчасової непрацездатності (пеші 5 днів)	Дт 8011	Кт 6511
Нараховано допомогу з тимчасової непрацездатності за кошти фонду	Дт 2114	Кт 6511
Утримано з заробітної плати, премій, відпускних і допомоги з тимчасової непрацездатності податок на доходи фізичних осіб	Дт 6511	Кт 6311
Утримано з заробітної плати, премій, відпускних і допомоги з тимчасової непрацездатності військовий збір	Дт 6511	Кт 6311
Депоновано заробітну плату, премії, допомогу з тимчасової непрацездатності, відпускні	Дт 6511	Кт 6412
Видано з каси заробітну плату, премії, відпускні, допомогу з тимчасової непрацездатності	Дт 6511	Кт 2211
Видано депоновані кошти	Дт 6412	Кт 2211
Утримано із заробітної плати суму за товари, придбані в кредит, і перераховано її продавцю	Дт 6511 Дт 6513	Кт 6513 Кт 2117
Перераховано заробітну плату на ощадний рахунок або картковий рахунок	Дт 6511 Дт 6514	Кт 6514 Кт 2313
Із заробітної плати утримано та перераховано кошти за договорами добровільного страхування	Дт 6511 Дт 6515	Кт 6515 Кт 2313
Утримано профспілкові внески	Дт 6511	Кт 6516
Перераховано утримані профспілкові внески до профспілки	Дт 6516	Кт 2313
Утримано і перераховано суму за банківськими позиками	Дт 6511 Дт 6517	Кт 6517 Кт 2117
Відраховано із заробітної плати та перераховано за виконавчими документами	Дт 6511 Дт 6518	Кт 6518 Кт 2313
Утримано із заробітної плати неповернені підзвітні суми	Дт 6511	Кт 2116
Розраховано єдиний соціальний внесок із фонду заробітної плати	Дт 8012 Дт (8112)	Кт 6313

Примітка. Складено автором самостійно

Заробітна плата працівників бюджетних установ обкладається тими ж податками та внесками, що й на підприємствах. У 2024 році з заробітної плати утримуються податок на доходи фізичних осіб (18%) і військовий збір (1,5%). Загальна ставка єдиного соціального внеску на зарплату складає 22%.

Облік робочого часу здійснюється за допомогою Табеля обліку робочого часу. У разі виявлення неточностей, спричинених непередбачуваними обставинами (наприклад, хворобою), ці помилки коригуються шляхом складання додаткових (уточнюючих) табелів за попередній місяць.

Облік розрахунків із заробітної плати є однією з ключових сфер бухгалтерського обліку, яка вимагає значної уваги, а також знань системи обліку та чинного законодавства з цієї тематики.

Цінні подарунки обліковуються на субрахунку 1815 «Активи для розподілу, передачі, продажу» в класі 1 «Нефінансові активи» та відображаються в бухгалтерському обліку за такою кореспонденцією:

- нараховані подарунки: Дт 815 - Кт 2117;
- вручені подарунки: Дт 217 - Кт 1815.

Впровадження Положення про облікову політику у Камінь-Каширській районній державній адміністрації має значний вплив на організацію бухгалтерського обліку. Воно визначає методи та процедури для оцінки, обліку і звітності, що дозволяє забезпечити більш ефективне та відповідальне ведення фінансових та бухгалтерських операцій. Ключові елементи Положення, такі як облік запасів, амортизація основних засобів та облік витрат, допомагають підвищити точність та прозорість фінансової звітності, а також забезпечують дотримання стандартів державного сектору.

Таким чином, Положення є основою для удосконалення облікової політики, оскільки забезпечує стандартизацію процесів, підвищує контроль за витратами та активами, а також сприяє належному відображенню фінансових операцій в обліку. Це, у свою чергу, покращує ефективність фінансового управління та сприяє прийняттю обґрунтованих управлінських рішень.

РОЗДІЛ 3

ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ В УСТАНОВАХ ДЕРЖАВНОГО СЕКТОРУ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

3.1 Удосконалення системи внутрішнього контролю облікової політики на основі використання інформаційних технологій

Стосовно організації та здійснення внутрішнього контролю, то в Камінь-Каширській міській раді прийнято спеціальну інструкцію, яка визначає основні принципи організації та виконання внутрішнього контролю, включаючи її апарат, структурні підрозділи, самостійні підрозділи Камінь-Каширської міської ради.

Внутрішній контроль у міській раді базується на ряді ключових принципів, які забезпечують ефективне управління, мінімізацію ризиків та досягнення стратегічних цілей. Ці принципи включають безперервність і інтегрованість процесу контролю на всіх рівнях організації, об'єктивність у прийнятті рішень, делегування повноважень, а також відповідальність і підзвітність працівників за свої дії.

Важливими є також принципи адекватності, превентивності та розмежування функцій внутрішнього контролю і аудиту, що сприяє своєчасному виявленню відхилень та вдосконаленню системи. Окрім того, відкритість і зворотний зв'язок забезпечують прозорість і ефективність внутрішнього контролю, що дозволяє досягати оптимальних результатів. Елементи внутрішнього контролю Камінь-Каширської міської ради відображено на рис. 3.1.

Елементи внутрішнього контролю є взаємопов'язаними і охоплюють всі аспекти діяльності, а також фінансові та нефінансові процеси в установі. Керівник міської ради відповідає за ефективне функціонування та взаємодію всіх елементів внутрішнього контролю.

Рис. 3.1 Елементи внутрішнього контролю Камінь-Каширської міської ради

Примітка. Складено автором самостійно

Поліпшення внутрішнього контролю облікової політики через застосування інформаційних технологій є важливим етапом для підвищення ефективності, точності та прозорості обліку. Впровадження сучасних ІТ-рішень дає змогу оптимізувати нагляд за фінансовими та нефінансовими операціями, автоматизувати рутинні бухгалтерські процеси і зменшити ризики, які виникають через вплив людського фактору.

Панасюк В., Бурденюк Т., Мужевич Н. [28] аналізують вплив цифровізації на традиційні облікові процеси та наголошують на можливостях для автоматизації та підвищення точності фінансових звітів.

Процес автоматизації бухгалтерського обліку є складним і здійснюється поетапно, як показано на рисунку 3.2.

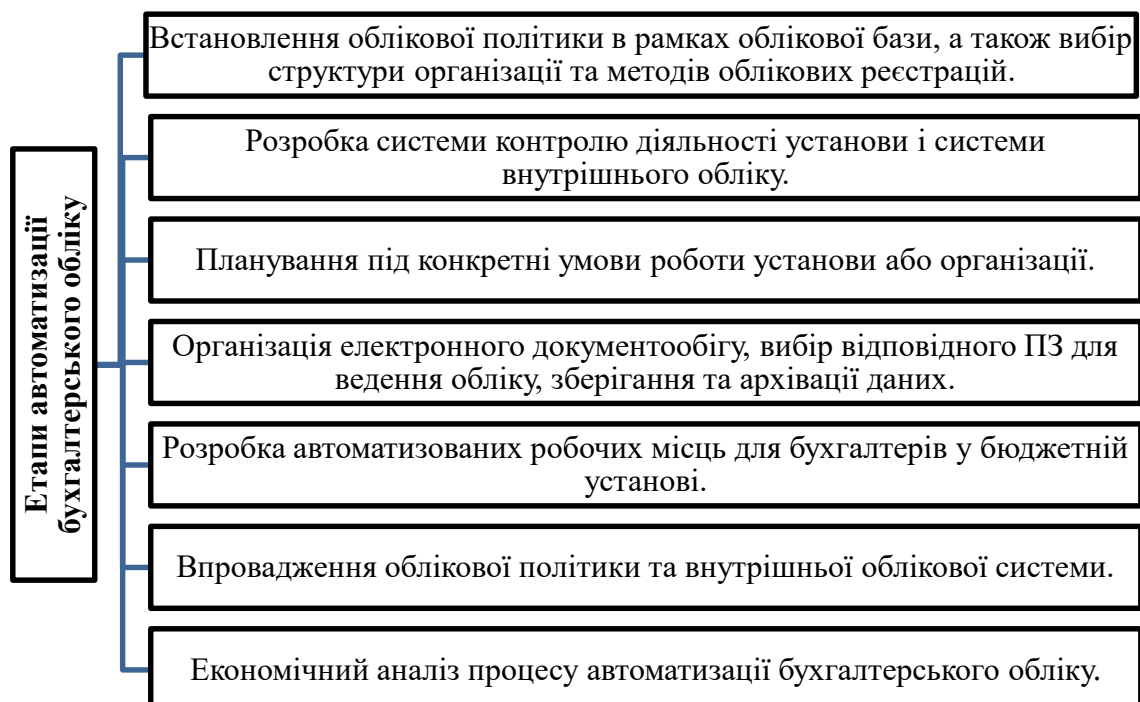

Рис. 3.2. Етапи процесу автоматизації бухгалтерського обліку

З технологічної точки зору, при створенні автоматизованої системи необхідно організувати сховище даних. Такі сховища створюються по принципу «вищого рівня», де збираються дані, отримані з наявного переліку систем (прикладних програм), «очищають» їх та зберігають у зручному для користувачів форматі, щоб забезпечити максимально простий доступ до потрібної інформації.

У процесі функціонування системи автоматизації обліку обробка інформації здійснюється шляхом циклічного виконання ряду операцій в кожен звітний період. Цей процес можна розподілити на три етапи, які відповідають трьом стадіям процесу обліку:

- фіксація господарських операцій та створення внутрішньої бази обліку за допомогою машинних засобів;
- узагальнення облікових даних, формування поточних облікових реєстрів та внутрішніх звітів;
- завершення звітного періоду та складання регламентованої зовнішньої звітності (бухгалтерської, податкової, статистичної) [25, с. 412].

Програмне забезпечення для бухгалтерського обліку бюджетних організацій суттєво відрізняється від програм для обліку на підприємствах. Це обумовлено використанням окремого плану рахунків, специфічних форм документів, облікових реєстрів і звітності, а також необхідністю дотримання відповідних нормативно-правових актів. Усі ці особливості повинні бути враховані при розробці програмного забезпечення для бухгалтерії бюджетних організацій [44, с. 131–132].

Як уже зазначалося в Камінь-Каширській міській раді використовується програмне забезпечення «Погосподарський облік», що має значний потенціал для автоматизації облікових процесів, зокрема в сільському господарстві та інших галузях, де важливо відслідковувати ресурси, витрати та доходи на рівні окремих господарств.

«Погосподарський облік» дозволяє радам вести електронну версію погосподарської книги, що забезпечує зручний доступ для перегляду та редагування даних, групування інформації та формування аналітичних звітів.

Використання програми значно зменшує потребу у веденні паперових записів, що звільняє спеціалістів від зайвої паперової роботи.

Програма автоматизує процес формування понад 15 видів довідок і спрощує підготовку статистичних звітів, створюючи якісне інформаційне середовище на місцевому рівні.

Програма «Погосподарський облік» у використанні Камінь-Каширської міської ради має наступні основні функції:

- формування довідок;
- облік документів;
- облік сільськогосподарської техніки та худоби;
- ведення реєстру об'єктів погосподарського обліку;
- формування статистичних звітів, що відображають інформацію про житловий фонд і кількість об'єктів, що належать до погосподарського обліку та підпорядковані місцевим органам влади;
- облік осіб, які отримали земельні ділянки.

«Погосподарський облік» відіграє ключову роль в оцінці податкових можливостей органів місцевого самоврядування і є базою для ефективного використання програм, таких як «Місцеві податки на нерухомість» і «Реєстр територіальної громади».

Аналітичне програмне забезпечення дозволяє автоматизувати обробку та аналіз великих обсягів фінансової інформації, що значно підвищує швидкість і точність аналізу. Окрім того, ці інструменти здатні виявляти складні зв'язки та патерни, які важко помітити за допомогою традиційних методів. Це дає змогу приймати більш обґрунтовані та визначати стратегічні напрямки на основі отриманих об'єктивних даних. Застосування цифрових технологій у фінансовому аналізі суттєво впливає на якість та швидкість проведення аналізу. Використання цифрових інструментів дозволяє ефективно обробляти великі

обсяги фінансових даних, що призводить до більш точних та об'єктивних результатів [29].

Доцільно запропонувати Камінь-Каширській міській раді запровадження посади внутрішнього аудитора (на умовах внутрішнього сумісництва). Основним завданням цієї посади буде надання рекомендацій щодо усунення виявлених недоліків і мінімізації негативних наслідків помилок. Таким чином, внутрішній аудитор стане важливим учасником управлінського процесу, зокрема в оптимізації рішень щодо корисного використання бюджетних асигнувань.

Водночас, внутрішній аудитор підпорядковуватиметься керівнику бюджетної установи, а головний бухгалтер відповідатиме за контроль за діяльністю підлеглих бухгалтерів та економіста. Такий поділ контрольних функцій забезпечить активну участь керівника у системі контролю і підвищить ефективність цієї системи в бюджетній установі.

Також вважаємо, за доцільне розробити Посадову інструкцію для внутрішнього аудитора, яка міститиме відповідні розділи, що регламентують завдання і повноваження цієї посади. Інструкція повинна включати: завдання внутрішнього аудитора, його права та обов'язки, взаємодію з іншими спеціалістами, підзвітність і форми внутрішньої звітності аудитора [46, с. 93].

Отже, важливою складовою ефективної системи контролю в бюджетних установах, особливо в умовах бюджетного дефіциту, є оптимізація управлінських рішень щодо використання бюджетних коштів. Це включає запобігання ризикам корупції в бюджетному процесі, підвищення ефективності ресурсозабезпечення установи та забезпечення інформаційної безпеки для окремих споживачів послуг, наданих за рахунок бюджетних асигнувань.

Досягнення високого рівня продуктивності діяльності Камінь-Каширської міської ради можливе при умові ефективного впровадження централізованої ІТ-системи для управління процесами. Все частіше державні підприємства, беручи приклад з приватних, інтенсивно впроваджують сучасні ERP-системи для автоматизації своїх бізнес-процесів. Такі підприємства слугують взірцями

успішної модернізації і важливими кроками на шляху до вдосконалення внутрішньої ІТ-інфраструктури, що включає перехід від окремих автоматизованих рішень до комплексних систем управління.

Досягнення значних результатів у цифровізації бухгалтерського обліку можливе лише при інтеграції сучасних концепцій обробки та передачі інформації, серед яких можна виділити кілька ключових напрямків:

- реальний облік господарських операцій (RTA), який дозволяє вести облік в режимі реального часу, оперативно фіксуючи всі фінансові транзакції;
- електронний обмін даними (EDI), що охоплює процес передачі інформації від первинних документів до готових звітів, автоматизуючи документообіг і знижуючи ризик помилок;
- стандартизовані формати звітності (XBRL), що дозволяють створювати розширену мову для фінансової, управлінської та податкової звітності, що застосовується в різних галузях бізнесу, забезпечуючи зручність для аналізу і порівняння даних;
- хмарні технології, які застосовуються для обробки та зберігання даних, а також для виконання облікових операцій, спрощуючи доступ до інформації та забезпечуючи гнучкість систем;
- штучний інтелект (AI), який змінює підхід до математичного моделювання, застосовуючи інноваційні технології для оцінки і прогнозування (наприклад, автоматизоване управління запасами на складах за допомогою дронів, що здійснюють інвентаризацію);
- використання великих даних (Big Data) для покращення ефективності і точності операцій, а також для пришвидшення процесів обробки даних, що дозволяє підвищити швидкість і точність фінансових розрахунків;
- технологія блокчейн, яка забезпечує високий рівень безпеки та прозорості в системах обліку, дозволяючи ефективно систематизувати і контролювати фінансові потоки без ризику фальсифікації;
- м'які цифрові інфраструктури, які охоплюють різноманітні системи для підтримки ідентифікації та довіри, відкритих даних, інтероперабельності

між різними системами, а також для організації електронних платежів, транзакцій, електронної комерції та онлайн-взаємодії між бізнес-структурами [6, с. 240–242; 8].

Цифровізація систем бухгалтерського обліку та внутрішнього контролю передбачає електронну обробку облікової та контрольної інформації, застосування програмного забезпечення для ведення обліку, здійснення контролю, а також підготовки управлінської та фінансової звітності. Одним із важливих напрямків цифровізації обліку та аудиту є впровадження blockchain-технологій.

Інтеграція таких технологій, як соціальні мережі, хмарні рішення, мобільні платформи, аналіз big-даних та інтернет-речей, створює унікальний синергетичний ефект, який може значно змінити традиційні підходи до бухгалтерського обліку. Це дозволяє не лише автоматизувати і спростити процеси, але й підвищити точність, прозорість та швидкість обробки інформації. В результаті, бухгалтерський облік стає більш ефективним і адаптивним до змін у бізнес-середовищі. Застосування таких технологій може істотно зміцнити економічну цінність бухгалтерії для управлінських процесів, забезпечуючи організаціям можливість приймати обґрунтовані рішення на основі актуальних даних у реальному часі [28].

Використання технології блокчейн дозволяє створювати реєстр або облікову книгу, яка містить записи про події в цифровому середовищі. Інформація, що була зафіксована, неможлива для зміни чи видалення, оскільки кожна нова транзакція перевіряється через попередні записи. Це забезпечує надійний захист від фальсифікацій і запобігає знищенню даних, виключаючи можливість приховування діяльності.

Муравський В. підкреслює, що завдяки «застосуванню передових методів шифрування, блокчейн дозволяє організаціям спільно використовувати єдину інфраструктуру для зберігання даних. Це дає змогу відображати обидві сторони транзакції в загальній книзі в реальному часі, навіть якщо кожен учасник – бухгалтер, аудитор або компанія – веде свою власну базу даних» [18, с. 49–50].

Етапи цифрової трансформації бухгалтерського обліку представлено в табл. 3.1

Таблиця 3.1

Етапи цифрової трансформації бухгалтерського обліку

Етапи робіт	Зміст заходів
Підготовчий	визначення цілей трансформації
	встановлення завдань, ролей та повноважень
	визначення основних завдань, ролей та повноважень
	оцінка масштабів та можливих обмежень впровадження
	пріоритетність вимог користувачів
	підготовка інформаційних систем для підтримки облікових процесів
Впровадження	оптимізація структури організації
	покращення документообігу
	раціоналізація процесів взаємодії між підрозділами
	розробка протоколів та стандартів обліку
	підвищення прозорості та ефективності управління
	швидке коригування відхилень і оптимізація системи
	перевірка готовності до реалізації поставлених завдань
Використання	удосконалення облікових процесів
	захист інформації на всіх етапах
	ідентифікація та перевірка користувачів
	організація доступу відповідно до вимог виконання службових обов'язків
	чіткий розподіл ролей і відповідальності для забезпечення безпеки процесів.
	удосконалення облікових процесів
	захист інформації на всіх етапах

Примітка. Складено автором самостійно

На першому етапі, який є підготовчим, визначаються мета та обсяг впровадження, а також можливі обмеження, зокрема технологічні. Це дозволяє скоригувати організаційну структуру підприємства та оптимізувати інформаційні потоки між підрозділами.

Другий етап, що стосується безпосереднього впровадження, фокусується на досягненні синергетичного ефекту через вдосконалення організаційної структури та процесів документообігу. Це включає покращення взаємодії в бухгалтерії, встановлення стандартів і протоколів обліку, що дозволяє підвищити керованість і прозорість, а також оперативно коригувати відхилення під час реалізації ІТ-проекту.

Третій етап (використання), зосереджений на поєднанні професійного обліку та ІТ-інфраструктури, вирішує проблеми шахрайства, махінацій та неправильного подання інформації. Впровадження ІТ-інновацій, таких як

блокчейн, змінює організацію бухгалтерського обліку, підвищуючи рівень професійної компетенції, відповідальності та безпеки. Це дає можливість уникати крадіжок активів, забезпечує координацію інформації та покращує інвентаризацію.

Комплексний підхід до цифровізації бухгалтерського обліку може стати синергетичним результатом поєднання наступних компонентів:

- інтеграція та впровадження цифрових рішень в єдиний кіберфізичний простір;
- створення умов, що сприяють ефективному функціонуванню системи;
- впровадження політики постійної модернізації облікових процесів;
- розширення та оптимізація цифрової інфраструктури;
- забезпечення інтеграції внутрішніх процесів з зовнішніми платформами.

Автоматизація облікових процесів у Камінь-Каширській міській раді надасть ряд важливих можливостей, зокрема: миттєвий доступ до інформації про всі об'єкти діяльності, автоматизацію обліку та розрахунків з оплати праці відповідно до чинних норм, управління господарськими процесами, створення оперативної звітності, підготовку аналітичних фінансово-економічних даних та отримання актуальної економічної інформації.

Серед очікуваних переваг від впровадження автоматизованої системи бухгалтерського обліку виділяються: підвищення надійності та безпеки роботи державного підприємства; ефективне управління персоналом; покращення ефективності праці керівників і співробітників; обґрунтованість управлінських рішень на різних рівнях; ефективний контроль за діяльністю підприємства та інші.

ВИСНОВКИ

В рамках кваліфікаційної роботи було досліджено особливості формування та впровадження облікової політики установ державного сектору економіки та сформовано наступні висновки:

1. Облікова політика в державному секторі є ключовим інструментом, який визначає правила, методи та принципи ведення бухгалтерського обліку, а також підготовки та подачі фінансової звітності. Вона розробляється на основі вимог законодавства та нормативних актів, таких як Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», Бюджетний кодекс України та НП(С)БОДС. Облікова політика для державних установ повинна відповідати цим вимогам і враховувати специфічні аспекти їх діяльності.

Основними етапами розробки облікової політики є: аналіз чинників впливу, визначення методів обліку, оформлення та впровадження політики. Особливістю державних установ є необхідність дотримання не лише загального бухгалтерського законодавства, а й бюджетного, що має пріоритет відповідно до статті 4 Бюджетного кодексу України.

Система бухгалтерського обліку бюджетних установ є самостійною і забезпечує необхідну інформацію для внутрішніх і зовнішніх користувачів. Проте існують проблеми, такі як використання двох методів обліку (касового та фактичного) та дублювання звітності.

2. Нормативне регулювання облікової політики в державному секторі України здійснюється через законодавчий, нормативно-методичний та локальний рівні. Законодавчий рівень охоплює основні акти, такі як Конституція, Господарський, Цивільний, Трудовий кодекси, Податковий кодекс, Бюджетний кодекс та Закон «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність», що встановлюють правові основи ведення обліку.

Нормативно-методичний рівень включає національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку в державному секторі, що регулюють

методологію обліку та звітності, адаптуючи міжнародні стандарти до національних умов.

Локальний рівень складається з внутрішніх документів окремих бюджетних установ, що визначають процедури ведення обліку відповідно до вимог вищих рівнів, забезпечуючи узгодженість і ефективність облікової політики в державному секторі.

Аналіз Плану заходів з модернізації системи бухгалтерського обліку та фінансової звітності в державному секторі до 2025 року вказує на необхідність реалізації кількох критичних кроків, які мають суттєвий вплив на успішність цієї модернізації. Серед них – удосконалення нормативно-правового регулювання, підвищення прозорості фінансової звітності та розробка інформаційно-аналітичних систем.

Зміни до національних стандартів бухгалтерського обліку, що набудуть чинності з 1 січня 2025 року, також відіграють важливу роль, зокрема в частині вдосконалення обліку нематеріальних активів та інвестиційної нерухомості. Водночас, існуючі суперечності в нормативно-правових актах щодо регулювання облікової політики, потребують подальшого доопрацювання.

3. Принципи до формування облікової політики в Камінь-Каширській міській раді формуються згідно з НП(С)БОДС 101 «Подання фінансової звітності», мають важливе значення для організації бухгалтерського обліку та фінансової звітності, зокрема: автономність, безперервність, періодичність, нарахування, обачність і послідовність.

При розробці облікової політики необхідно враховувати особливості діяльності Камінь-Каширської міської ради, зокрема, орієнтуючись на забезпечення ефективного використання бюджетних коштів та контролю за діяльністю ради.

Водночас, бюджетні установи, зокрема місцеві ради, мають певні обмеження у розробці облікової політики через існуючі нормативні обмеження, що регламентуються державними установами, такими як Державне Казначейство та Міністерство фінансів України.

Основні аспекти, що визначаються в розпорядчому документі, включають вибір методів обліку запасів, обліку доходів, нарахування амортизації основних засобів, а також облік інвестиційної нерухомості. Усе це має бути узгоджено з вимогами нормативно-правових актів та специфікою діяльності установи.

Однією з важливих проблем при розробці облікової політики є необхідність узгодження з вищими розпорядниками коштів і витрачання значного часу на затвердження політики. Це може призвести до того, що багато установ використовують застарілі варіанти облікової політики, що не відповідають сучасним вимогам і стратегічним цілям керівництва. Тому важливою є своєчасна адаптація облікової політики до змін у законодавстві та внутрішніх умовах діяльності установи, що забезпечить ефективне використання бюджетних коштів і прозорість фінансової діяльності.

4. У результаті аналізу Положення про облікову політику Камінь-Каширської міської ради можна зробити висновок, що організація бухгалтерського обліку в установі здійснюється згідно з чітко визначеними методами, що забезпечують точність і прозорість фінансової звітності.

Встановлення єдиного звітного періоду (календарний рік) та обліку за допомогою меморіально-ордерної форми дозволяє забезпечити ефективний контроль за рухом запасів. Порядок обліку, який охоплює оприбуткування, списання та переміщення запасів, чітко регламентується нормативними актами, зокрема НП(С)БОДС.

Процес перевірки фактичної наявності запасів через інвентаризацію дозволяє своєчасно виявляти нестачі або надлишки, що важливо для достовірності фінансової звітності. Застосування програмного забезпечення для погосподарського обліку та ретельний контроль за витратами забезпечують ефективне управління ресурсами та фінансовими потоками міської ради.

В Камінь-Каширській міській раді амортизація нараховується відповідно до встановлених строків корисного використання та в разі змін коригується за новими оцінками. Витрати на придбання або створення основних засобів

обліковуються через відповідні субрахунки до моменту введення в експлуатацію.

4. У Камінь-Каширській міській раді запроваджена спеціальна інструкція для організації та виконання внутрішнього контролю, що базується на чітких принципах, таких як безперервність, об'єктивність, делегування повноважень, адекватність, превентивність та розмежування функцій. Внутрішній контроль у міській раді охоплює всі аспекти її діяльності, як фінансові, так і нефінансові процеси, і здійснюється під керівництвом керівника ради.

Використання спеціалізованих програмних рішень, таких як «Погосподарський облік», значно спрощує процеси автоматизації та оптимізації бухгалтерського обліку. Це дозволяє підвищити ефективність роботи, зменшити обсяг паперової роботи та забезпечити точність і прозорість у фінансовій діяльності ради. Програма автоматизує ряд важливих функцій, таких як формування звітів і облік сільськогосподарської техніки та земельних ділянок, що полегшує управлінські процеси на місцевому рівні.

Однак, для досягнення високого рівня ефективності необхідно запровадити внутрішнього аудитора для регулярної перевірки та оптимізації використання бюджетних коштів. Важливим є також використання сучасних цифрових технологій, таких як блокчейн, хмарні рішення та аналіз великих даних, що дозволяють значно підвищити рівень безпеки, точності та прозорості обліку.

Інтеграція цифрових інструментів в бухгалтерський облік забезпечить оперативне прийняття управлінських рішень, зменшить ризики фальсифікацій та махінацій, а також створить умови для сталого розвитку та подальшої модернізації внутрішніх процесів. Однак для успішного впровадження цієї системи необхідна чітка організація етапів трансформації, що включає підготовчий етап, етап впровадження та етап активного використання з постійним удосконаленням інфраструктури та політики безпеки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бардаш С. В. Краєвський В. М. Нормативно-правове регулювання бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності суб'єктів державного сектору. *Proceedings of the 6th International Scientific and Practical Conference «Scientific Community: Interdisciplinary Research» (July 6-8, 2023). Hamburg, Germany.* 2023. №161. С. 25–32.
2. Бутинець Ф. Ф. Бухгалтерський фінансовий облік. Підручник для студентів спеціальності «Облік і аудит». 7-ме вид., доп. І перероб. Житомир: ПП «Рута». 2016. С. 72.
3. Бюджетний кодекс України від 8 липня 2010 року № 2456-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17> (дата звернення 01.08.2024).
4. Гевлич Л. Л., Васильєва Я. М. Облікова політика бюджетних установ: сучасний стан та перспективи. *Економіка і організація управління.* 2018. Вип. 1 (29). С. 64–74.
5. Дерій В. А. Організація бухгалтерського обліку в підприємстві: курс лекцій. Тернопіль: Джура, 2003. 92 с.
6. Домбровська Н. Цифрова трансформація бухгалтерського обліку: вплив технологій на ефективність та якість фінансової звітності. *Економічний аналіз.* 2023. Т. 33. № 2. С. 239–246.
7. Житний П. Принципи формування облікової політики. *Бухгалтерський облік і аудит.* 2009. №4. С. 25–28.
8. Здір В. А., Ткаченко А. А., Бразілій Н. М.. Роль цифрових технологій для ефективного фінансово-облікового управління суб'єктів господарювання. *Проблеми сучасних трансформацій. Серія: економіка та управління.* 2024. № 11. URL: <https://doi.org/10.54929/2786-5738-2024-11-09-02> (дата звернення 12.09.2024).
9. Зеленко С. В., Писаренко Т. М. Оцінка нормативно-правового забезпечення обліку господарської діяльності бюджетних установ. *Економічний форум.* 2020. № 3. С. 130–137.

10. Коваль Л. В., Левчук М. С. Особливості формування облікової політики в бюджетних установах. *Агросвіт*. 2019. № 10. С. 61–67.
11. Крамаренко К. М. Роль облікової політики у забезпеченні ефективної діяльності бюджетних установ. *Ефективна економіка*. 2021. № 10. URL: DOI: 10.32702/2307-2105-2021.10.78 (дата звернення 12.09.2024).
12. Крисоватий А. І., Панасюк В. М., Мельничук І. В. Бухгалтерський облік та оподаткування : підручник / за заг. ред. проф. А. І. Крисоватого та проф. В. М. Панасюк. Тернопіль: ЗУНУ. В-во «Економічна думка». 2024. 637 с.
13. Кубік В. Д., Обнявко О.В. Етична складова облікової політики підприємств. *Економіка, реалії часу. Науковий журнал*. 2019. № 6 (46). С. 119–127.
14. Кулик В. А. Облікова політика підприємства:набутий досвід та перспективи розвитку. Монографія. Полтава: РВВ ПУЕТ, 2014. 373 с .
15. Кушнір Л. А., Коркушко О. Н. Вплив облікової політики на організацію обліку господарюючого суб'єкта. *Приазовський економічний вісник*. 2020. Вип. 3(20). С. 246–251.
16. Лоханова Н. О. Облікова політика як інструмент управління економічною безпекою компанії. *Інвестиції: практика та досвід*. 2014. № 11. С. 12–13.
17. Методичні рекомендації облікової щодо політики суб'єкта державного сектору, затверджені наказом Мінфіну від 23.01.2015 р. №11 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/10011201-15#550> (дата звернення 12.08.2024).
18. Муравський В. П. Документування в умовах повної автоматизації обліку: навч. посібник. Київ: Бухгалтерський облік і аудит, 2019. С. 48–52.
19. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку в державному секторі 101 «Подання фінансової звітності»: наказ Міністерства Фінансів України від 28.12.2009 р. № 1541. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z0095-11> (дата звернення 04.08.2024).

20. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку в державному секторі 129 «Інвестиційна нерухомість»: Наказ Міністерства Фінансів України від 24.12.2010 № 1629. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0094-11#Text> (дата звернення 04.08.2024).

21. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку в державному секторі 122 «Нематеріальні активи»: Наказ Міністерства Фінансів України від 12.10.2010 № 1202. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1018-10#Text> (дата звернення 06.08.2024).

22. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку в державному секторі 123 «Запаси»: Наказ Міністерства Фінансів України від 12.10.2010 № 1202. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1019-10#Text> (дата звернення 06.08.2024).

23. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку в державному секторі 124 «Доходи»: Наказ Міністерства Фінансів України від 12.10.2010 № 1202. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0089-11#Text> (дата звернення 06.08.2024).

24. Оліховський В. Я. Теоретичні аспекти податкового планування. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. 2012. №722. С. 177–181.

25. Панасюк В. М. Сучасний інструментарій інформаційного забезпечення: обліковий та управлінський аспект. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2020. № 25. С. 412–417.

26. Панасюк В. М., Москалюк Н. Б., Мельничук І. В. Обліково-аналітичне забезпечення економічної безпеки суб'єктів господарювання: навч. посіб., Тернопіль: ТНЕУ, 2020. 264 с.

27. Панасюк В. М., Саченко С. І. Особливості облікової політики щодо оцінки необоротних активів. *Соціально-економічні та гуманітарні аспекти розвитку суспільства : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Вінниця, 18 квіт. 2018 р.) : у 2-х т. Т. 1. Вінниця : ВННІЕ ТНЕУ, 2018. С. 108–109.*

28. Панасюк В., Бурденюк Т, Мужевич Н. Особливості цифрової трансформації обліку. *Галицький економічний вісник*. 2021. № 1 (68). С. 70–76.

29. Панасюк В. М. Інформатизація та цифровізація: Тенденції та напрями розвитку в Україні. *Науковий журнал «Інтелект ХХІ»*. 2020. Вип. 1. С. 110–126.

30. Панасюк В. М., Птащенко О. В., Клак О., Трубіщина О. Експортно-імпортні операції: реалії обліку та оподаткування в умовах воєнного стану. *Журнал стратегічних економічних досліджень*. 2023. № 1 (12). С. 25–34.

31. Панасюк В., Шухманн В., Маринович О. Проблеми підходу в економіці. 2019. Вип. 4 (72). Ч.2. С. 178-184.

32. Панасюк В., Мельничук І., Мужевич Н. Цифрова трансформація обліку в умовах форс-мажорних обставин. *Галицький економічний вісник*. 2022. Том 78-79. № 5-6. С. 51-57.

33. Порядок застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку в державному секторі, затверджено наказом МФУ від 29.12.2015 р. № 1219. URL: <https://buhgalter.com.ua/zakonodavstvo/buhgalterskiy-oblik/poryadok-zastosuvannyaplanu-rahunkiv-buhgalterskogo-obliku-v/> (дата звернення 18.08.2024).

34. Правдюк Н. Л., Коваль Л. В., Коваль О. В. Організація процесу формування облікової інформації для прийняття управлінських рішень: теорія, методологія, практика: Монографія. Київ: «Центр учбової літератури», 2021. 492 с.

35. Предко А. Ю., Перетятко Ю. М. Особливості формування облікової політики в бюджетних установах. URL: <https://ir.stu.cn.ua/bitstream/handle/123456789/25602/%d0%9f%d1%80%d0%b5%d0%b4%d0%ba%d0%be%20%d0%90.%20%d0%ae..pdf?sequence=1&isAllowed=y> (дата звернення 22.09.2024).

36. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні. Закон України № 996-XIV від 16.07.99 зі змінами доповненнями. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text> (дата звернення 05.08.2024).

37. Про затвердження Змін до Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку в державному секторі 129 «Інвестиційна нерухомість» : Наказ Міністерства фінансів України від 08 липня 2024 року №329. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1105-24#Text> (дата звернення 07.08.2024).

38. Про затвердження Змін до Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку в державному секторі 122 «Нематеріальні активи»: Наказ Міністерства фінансів України від 11 липня 2024 року №338. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1115-24#Text> (дата звернення 07.08.2024).

39. Про схвалення Стратегії модернізації системи бухгалтерського обліку та фінансової звітності в державному секторі на період до 2025 року: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 20.06.2018 № 437-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/437-2018-%D1%80#Text> (дата звернення 07.08.2024).

40. Пушкар М. С. Облікова політика і звітність навч. пос. Тернопіль: Карт-бланш, 2003. 141 с.

41. Романів Є. М., Кравичшин І. М. Особливості організації і методика розробки облікової політики на сучасному етапі функціонування підприємств в Україні. *Modern Economics*. 2018. №10. С. 115–121.

42. Садовська І. Б., Голуб'юк А. Облікова політика підприємства та її вплив на систему управління. URL: <https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/16896/1/3.pdf> (дата звернення 12.09.2024).

43. Цятковська О. Облікова політика, як інструмент управління нефінансовими активами державних установ. *Вчені записки Університету «КРОК»*. 2023. Вип. (3(71)). С. 85–91.

44. Чебанова Н. В., Ревуцька Л. Є., Корольова Н. М. Сучасний стан та перспективи розвитку облікової політики державних установ. *Вісник ХНАУ*. 2017. № 1. С. 130–136.

45. Черній М. Я. Формування облікової політики підприємств на основі організаційно-технологічних особливостей діяльності. *Проблеми теорії та*

методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу. 2020. Вип. 2 (23). С. 381–388.

46. Шацкова Л. П., Фрайман А. В. Особливості та проблемні аспекти формування облікової політики бюджетної установи. *ECONOMICS: time realities*. 2020. №2(48). С. 92–100.

47. Шмигель О. Є Формування облікової політики на базі креативного фінансового обліку. URL: http://archive.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum%20/Sre/2020_3/193.pdf (дата звернення 19.09.2024).

48. Шпак В. А. Облікова політика – складова організації бухгалтерського обліку. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2019. № 6. С. 203–205.

49. Яременко І. Адаптація облікової політики до умов сучасної економіки. *Фінанси України*. 2020. № 12. С. 118–123.

50. Panasyuk V., Kuzina R., Moroz J., Babich I., Melnychuk I., Chyzyshyn, O. Accounting of Exchange Rate Differences on Transactions With Foreign Currency Loans (June 16, 2020). *International Journal of Advanced Research in Engineering and Technology (IJARET)*, 11(5), 2020, pp. 391-398.

51. Panasyuk, V., Lalakulych, M., Yuhas, E., Rybakova, L., & Bobrivets, V. (2020). Improving the accounting and auditing of payroll calculations. *International Journal of Management*, 11(5), pp. 307–319.

52. Panasyuk V.M., Ovsyuk N.V., Volchek R.M., Azarenkov G.F., Volenshchuk N.A., Tyvonchuk O.I. The Process of Forming Accounting Policies of Ukrainian Enterprises by International Financial Reporting Standards. *Universal Journal of Accounting and Finance*. 2021. № 9 (5). pp. 1199–1211.